

Forskrift om nasjonal retningslinje for vernepleierutdanning

Fastsatt av Kunnskapsdepartementet 15.03.2019 med hjemmel i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven) § 3-2 andre ledd.

Kapittel 1 Virkeområde og formål

§ 1 Virkeområde og formål

Forskriften gjelder for universiteter og høyskoler som gir vernepleierutdanning, og som er akkreditert etter lov om universiteter og høyskoler § 1-2 og § 3-1.

Forskriften gjelder for 3-årig bachelorgrad i vernepleie.

Forskriften skal sikre et nasjonalt likeverdig faglig nivå, slik at kandidatene som uteksamineres har en felles sluttkompetanse, uavhengig av utdanningsinstitusjon.

§ 2 Formål med utdanningen

Vernepleierutdanningen er en kunnskapsbasert og praksisrettet helse- og sosialfaglig profesjonsutdanning som kvalifiserer for utøvelse av helse-, omsorgs- og velferdstjenester i et livsløpsperspektiv. Utdanningen også sikre kompetanse og holdninger som danner grunnlag for likeverdige tjenestetilbud for alle grupper i samfunnet, deriblant samers status som urfolk og deres rettigheter til språklige og kulturelt tilrettelagte tjenester.

Kandidaten skal ha kompetanse om funksjonsnedsettelse og samfunnsmessige forhold som skaper funksjonshemming. Kandidaten skal ha særlig kompetanse innen miljøterapeutisk arbeid, habilitering og rehabilitering, helsefremming og helsehjelp. Videre skal kandidaten ha kompetanse om sammensatte behov og utviklingshemming.

Utdanningen gir kompetanse til å samarbeide med brukere, pårørende, andre tjenesteytere og aktører for å fremme selvbestemmelse, deltakelse, mestring, helse og livskvalitet.

Utdanningen skal sørge for at samfunnet får kandidater med nødvendig faglig kompetanse i innsatsen for at personer med nedsatt funksjonsevne har muligheter til personlig utvikling og livsutfoldelse på lik linje med andre.

Kandidaten skal etter endt utdanning ha høy etisk bevissthet, gode kommunikasjons- og samarbeidsferdigheter og skal kunne arbeide målrettet og systematisk for å tilby tjenester kjennetegnet av kritisk og innovativ tenkning.

§ 3 Kompetanseområder

Vernepleierutdanningen skal gi læringsutbytte i tråd med kravene i kapittel 2 til 6 under følgende kompetanseområder:

- Profesjon, etikk og samarbeid
- Miljøterapeutisk arbeid, habilitering og rehabilitering
- Helsefremming og helsehjelp
- Inkludering, deltakelse og rettigheter
- Kritisk tenkning, kunnskapsbasert praksis og innovasjon

Læringsutbyttebeskrivelsene i § 4 f og g, § 5 b, § 6 a, c og d, § 13 a, b, g - i, k og l, § 14 a - c, § 15 a, § 16 b – d, § 17 b og § 18 b - d er basert på forskrift 6. september 2017 nr. 1353 om felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanninger § 2, og tilpasset utdanningen.

Kapittel 2 Læringsutbytte for kompetanseområdet profesjon, etikk og samarbeid

§ 4 Profesjon, etikk og samarbeid - Kunnskap

Kandidaten

- a) har bred kunnskap om vernepleierens rolle og funksjon i samarbeid med andre profesjoner
- b) har bred kunnskap om sentrale etiske teorier for vernepleiefaglig arbeid
- c) har bred kunnskap om kommunikasjon, samhandling og samarbeid, og har kunnskap om hvordan språk og kultur påvirker dette
- d) har bred kunnskap om problemløsning på individ-, gruppe- og systemnivå gjennom observasjon, utredning, utforskning av verdier, ønsker og livsbetingelser, målutforming, tiltaksutforming og evaluering
- e) har kunnskap om vernepleie som profesjon, vernepleierens samfunnsansvar, fagområdets historie, kunnskapsgrunnlag, tradisjoner, egenart og plass i samfunnet
- f) har kunnskap om tverrfaglig, tverrprofesjonelt og tverrsektorielt samarbeid mellom og på tvers av virksomheter og nivåer
- g) kjenner til politiske og administrative beslutningsprosesser, de vanligste modellene for organisering og styring av velferdstjenester og rollen vernepleieren har som helse- og sosialpolitisk aktør

§ 5 Profesjon, etikk og samarbeid - Ferdigheter

Kandidaten

- a) kan anvende faglig kunnskap for å kritisk diskutere egen arbeidsprosess og ulike modeller i vernepleiefaglig arbeid
- b) kan anvende faglig kunnskap for å initiere og bidra til tverrfaglig, tverrprofesjonell og tverrsektoriell samhandling
- c) kan reflektere over egen yrkesutøvelse og justere denne under veiledning

§ 6 Profesjon, etikk og samarbeid - Generell kompetanse

Kandidaten

- a) har innsikt i relevante fag- og etiske problemstillinger i vernepleierens yrkesutøvelse og kan identifisere, reflektere over og håndtere disse i tjenesteutøvelsen gjennom faglig skjønn
- b) kan planlegge og gjennomføre målrettede samarbeidsprosesser med brukere, pårørende og andre tjenesteutøvere, og kan forebygge og løse konflikter
- c) kan planlegge og gjennomføre samhandling med brukere, pasienter, pårørende og andre ved bruk av relasjons-, kommunikasjons-, kultur- og ledelseskompetanse
- d) kan planlegge, gjennomføre og evaluere veiledning av enkeltpersoner og grupper som er i lærings-, mestrings- og endringsprosesser
- e) kan planlegge, gjennomføre, dokumentere og evaluere tiltak og tjenesteutforming med utgangspunkt i brukeres mål og behov, selvstendig og i samarbeid med brukere og andre, i tråd med faglige føringer, etiske krav og retningslinjer
- f) kan utveksle synspunkter og erfaringer med andre og gjennom samhandling bidra til utvikling av god praksis innenfor fagområdet

Kapittel 3 Læringsutbytte for kompetanseområdet miljøterapeutisk arbeid, habilitering og rehabilitering

§ 7 Miljøterapeutisk arbeid, habilitering og rehabilitering - Kunnskap

Kandidaten

- a) har bred kunnskap om koordinert, sammenhengende og kunnskapsbasert habilitering og rehabilitering med mål om å oppnå best mulig funksjons- og mestringsevne, selvstendighet og deltakelse
- b) har bred kunnskap om miljøarbeid og miljøterapi som grunnlag for vernepleierens miljøterapeutiske arbeid
- c) har bred kunnskap om oppgaver og problemstillinger som aktualiserer miljøterapeutisk arbeid, habilitering og rehabilitering
- d) har bred kunnskap om psykologisk og biologisk utvikling og læring i et livsløpsperspektiv
- e) har bred kunnskap om pedagogiske teorier, ulike læringssyn og didaktiske prinsipper
- f) har kunnskap om mestring og tilrettelegging for autonomi, selvhjelp og selvregulering
- g) har kunnskap om begrepene utvikling og endring og hvordan skillet mellom dem har betydning for miljøterapeutisk arbeid, habilitering og rehabilitering

§ 8 Miljøterapeutisk arbeid, habilitering og rehabilitering - Ferdigheter

Kandidaten

- a) kan anvende faglig kunnskap for å analysere og vurdere oppgaver og problemstillinger som aktualiserer miljøterapeutisk arbeid, habilitering og rehabilitering
- b) kan anvende faglig kunnskap i utøvelse av beslutningsstøtte
- c) kan anvende relevante metoder i kartleggings- og utredningsarbeid for å identifisere brukeres mål og behov som grunnlag for tiltak
- d) kan anvende og utvikle individuelle planer i samarbeid med brukere for å sikre helhetlige og koordinerte tjenester
- e) kan anvende faglig kunnskap for å vurdere situasjoner som kan utvikle seg truende for pasienter og ansatte og iverksette tiltak for å forebygge slike hendelser

§ 9 Miljøterapeutisk arbeid, habilitering og rehabilitering - Generell kompetanse

Kandidaten

- a) har innsikt i faglige, etiske og juridiske utfordringer og dilemmaer avledet av miljøterapeutisk arbeid, habilitering og rehabilitering
- b) har innsikt i teorier, prosesser og metoder som kreves for å tilby koordinert, sammenhengende og kunnskapsbasert miljøterapeutisk arbeid, habilitering og rehabilitering
- c) kan formidle sentralt fagstoff om miljøterapeutisk arbeid, habilitering og rehabilitering skriftlig og muntlig for å bidra til utvikling av god praksis

Kapittel 4 Læringsutbytte for kompetanseområdet helsefremming og helsehjelp

§ 10 Helsefremming og helsehjelp - Kunnskap

Kandidaten

- a) har bred kunnskap om sammenhenger mellom helse, funksjonshemming, funksjonsnedsettelse og sykdom i et individ-, samfunns- og livsløpsperspektiv
- b) har bred kunnskap om folkehelsearbeid, sykdomsforebygging og helsefremming på individ-, gruppe- og samfunnsnivå
- c) har bred kunnskap om årsaker og forhold som påvirker kognisjon, somatikk og atferd generelt, og kognitive funksjonsnedsettelser og utviklingshemming spesielt

- d) har bred kunnskap om hvordan helsesvikt, sykdom og funksjonsnedsettelse påvirker fysiske, kognitive og sosiale funksjoner i et livsløpsperspektiv
- e) har kunnskap om menneskets fysiologi, anatomi, grunnleggende behov og utvikling i et livsløpsperspektiv
- f) har kunnskap om symptomer og behandling av de vanligste somatiske og psykiske sykdommene innen fagområdet
- g) har kunnskap om generell farmakologi og legemidlers virkninger og bivirkninger
- h) kan oppdatere sin kunnskap om forsvarlig legemiddelhåndtering
- i) kjenner til aktuelle pasientforløp

§ 11 Helsefremming og helsehjelp - Ferdigheter

Kandidaten

- a) kan anvende faglig kunnskap for å bidra til god folkehelse gjennom helsefremming og sykdomsforebygging i et livsløpsperspektiv
- b) kan anvende faglig kunnskap for å identifisere symptomer på sykdom og sette inn nødvendige behandlingstiltak, samt ved behov innhente bistand hos annet helsepersonell eller henvise videre for å sikre forsvarlig bistand til personer med behov for helsehjelp
- c) kan anvende faglig kunnskap og relevante resultater fra forsknings- og utviklingsarbeid i pasientopplæring
- d) kan anvende faglig kunnskap om livreddende førstehjelp

§ 12 Helsefremming og helsehjelp - Generell kompetanse

Kandidaten

- a) kan planlegge og gjennomføre daglig omsorg, grunnleggende pleieprosedyrer og legemiddelhåndtering etter gjeldende forskrifter på en omsorgsfull og faglig forsvarlig måte
- b) kan planlegge, gjennomføre, dokumentere og evaluere forsvarlig helsehjelp i samarbeid med brukere og andre profesjoner med utgangspunkt i respekten for den enkeltes verdighet og behov

Kapittel 5 Læringsutbytte for kompetanseområdet inkludering, deltakelse og rettigheter

§ 13 Inkludering, deltakelse og rettigheter - Kunnskap

Kandidaten

- a) har bred kunnskap om inkludering, likestilling og ikke-diskriminering, uavhengig av kjønn, etnisitet, religion og livssyn, kultur, funksjonsnedsettelse, diagnose, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og alder, slik at kandidaten bidrar til å sikre likeverdige tjenester for alle grupper i samfunnet
- b) har bred kunnskap om konvensjoner, lover og regler for å sikre funksjonshemmedes rettigheter, og samiske brukeres rettigheter som urfolk
- c) har bred kunnskap om forholdet mellom funksjonsnedsettelse, funksjonshemming og funksjonshemming, og hvordan funksjonshemmende barrierer kan bygges ned
- d) har bred kunnskap om selvbestemmelse og brukermedvirkning
- e) har bred kunnskap om livssituasjonen til personer med utviklingshemming i et individ- og samfunnsperspektiv

- f) har kunnskap om hvordan samfunnet er bygd opp, fungerer og endres, og hvordan enkeltmenneskers atferd og situasjon påvirkes av det samfunnet de er en del av
- g) har kunnskap om helse- og velferdssystemet, gjeldende lov- og regelverk og veiledere innen fagområdet og hvordan helse- og sosialpolitiske føringer påvirker tjenesteutøvelsen og tjenestemottakeres livssituasjon
- h) har kunnskap om barn og unge og er en utøver som ivaretar deres behov for behandling og/eller tjenester, og kan sikre deres medvirkning og rettigheter
- i) har kunnskap om hvordan sosial ulikhet og sosiale problemer som omsorgssvikt, vold, overgrep, mobbing, rus- og sosioøkonomiske problemer påvirker helse, levekår og livskvalitet
- j) har kunnskap om hvordan mistanke eller kjennskap til seksuelle og andre overgrep skal håndteres
- k) har kunnskap om samenes status som urfolk og om samenes rettigheter, særlig innenfor helse- og sosialfeltet
- l) kjenner til minoriteters rettigheter, og har kunnskap om og forståelse for deres status som minoritet

§ 14 Inkludering, deltakelse og rettigheter - Ferdigheter

Kandidaten

- a) kan anvende faglig kunnskap for å iverksette nødvendige tiltak, og/eller behandling ved sosiale problemer eller henvise videre ved behov
- b) kan anvende faglig kunnskap for å fremme inkludering, likestilling og deltakelse i alle deler av samfunnslivet og i et livsløpsperspektiv
- c) kan anvende oppdatert kunnskap om helse- og velferdssystemet, lover, regelverk og veiledere i sin tjenesteutøvelse for å sikre likeverdige og faglig forsvarlige tilbud til tjenestemottakerne
- d) kan beherske samtaler med barn om tema som omsorgssvikt, vold og overgrep

§ 15 Inkludering, deltakelse og rettigheter - Generell kompetanse

Kandidaten

- a) har innsikt i sammenhengene mellom helse, utdanning, arbeid og levekår, og kan anvende dette i sin tjenesteutøvelse, overfor enkeltpersoner og grupper i samfunnet, for å bidra til god folkehelse og arbeidsinkludering
- b) kan formidle faglige synspunkter og erfaringsbasert kunnskap knyttet til funksjonshemmedes rettigheter for å bidra til selvbestemmelse og likeverdig samfunnsdeltakelse for personer med funksjonsnedsettelse
- c) kan utveksle synspunkter og erfaringer med andre innen fagområdet om problemstillinger som oppstår når selvbestemmelse utfordres, og gjennom dette bidra til utvikling av faglig forsvarlig praksis og forebygging av tvang

Kapittel 6 Læringsutbytte for kompetanseområdet kritisk tenkning, kunnskapsbasert praksis og innovasjon

§ 16 Kritisk tenkning, kunnskapsbasert praksis og innovasjon - Kunnskap

Kandidaten

- a) har kunnskap om forskningsmetode og prinsipper og begreper for vurdering av vitenskapelig kvalitet

- b) har kunnskap om velferdsteknologi og hvordan velferdsteknologiske løsninger kan tas i bruk i tjenestene for å understøtte den enkeltes ressurser og mestringsmuligheter
- c) kan oppdatere sin kunnskap innenfor fagområdet i tråd med kunnskapsbasert praksis
- d) kjenner til brukerdrevet innovasjon

§ 17 Kritisk tenkning, kunnskapsbasert praksis og innovasjon - Ferdigheter

Kandidaten

- a) kan anvende faglig kunnskap, relevante resultater fra forsknings- og utviklingsarbeider og vitenskapelige metoder som grunnlag for å belyse praktiske og teoretiske problemstillinger og treffe begrunnede valg
- b) kan beherske relevante uttrykksformer for å dokumentere og formidle fagkunnskap tilpasset formål og målgruppe

§ 18 Kritisk tenkning, kunnskapsbasert praksis og innovasjon - Generell kompetanse

Kandidaten

- a) har innsikt i forsknings- og utviklingsarbeid innenfor fagområdet og metoder for systematisk innhenting av brukers erfaring og kunnskap
- b) kan planlegge og gjennomføre nytenkning og tjenesteinnovasjon for å bidra til systematiske og kvalitetsforbedrende arbeidsprosesser i samarbeid med brukere, pårørende, andre tjenesteytere og aktører
- c) kan utveksle synspunkter om muligheter og utfordringer ved bruk av digitale løsninger på individ- og systemnivå, har kunnskap om digital sikkerhet og kan anvende digital kompetanse i utvikling av gode tjenester
- d) har innsikt i kvalitetsarbeid, kan vurdere risiko for uønskede hendelser og kjenner til metoder for å følge opp dette systematisk gjennom kvalitets-, varslings- og avvikshåndteringssystemer

Kapittel 7 Studiets oppbygging og praksisstudier

§ 19 Studiets oppbygging

Utdanningsstedet bør tilrettelegge for at studentene i løpet av studiet gis mulighet for erfaring med internasjonalt samarbeid.

Utdanningsstedet bør gi studentene mulighet for valgfri fordypning i løpet av studiet.

§ 20 Praksisstudier

Vernepleierutdanning er en profesjonsutdanning og praksis er en viktig læringsarena.

Det er læringsutbyttebeskrivelsene som skal styre innhold og omfang av praksisstudier.

Praksisstudiene skal utformes slik at de sikrer at læringsutbyttet oppnås.

Utdanningsinstitusjonene bør tilrettelegge slik at studenten i løpet av praksisstudiene får erfaring med:

- Tverrprofesjonelt og tverretatlig samarbeid
- Miljøterapeutisk arbeid, habilitering og rehabilitering
- Helsefremming og helsehjelp
- Tilrettelegging, inkludering og deltakelse for personer med kognitive funksjonsnedsettelse og sammensatte bistandsbehov
- Innovasjon, dokumentasjon og kvalitetssikring

Det skal være minimum 30 uker brukerrettet praksis i reelle yrkessituasjoner.

Kapittel 8 Ikrafttredelse og overgangsordninger

§ 21 Ikrafttredelse og overgangsordninger

Forskriften trer i kraft 1. juli 2019. Forskriften gjelder for studenter som tas opp fra og med opptak til studieåret 2020-2021.

Studenter som følger tidligere rammeplan, har rett til å avlegge eksamen etter denne inntil 31. desember 2023. Fra dette tidspunktet oppheves forskrift 1. desember 2005 nr. 1379 til rammeplan for vernepleierutdanning.

Universiteter og høyskoler som tilbyr utdanningen, kan likevel tilby eksamen etter nevnte rammeplan inntil 31. desember 2025.